

พุทธวิธีเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการองค์กรที่ดีของเทศบาลในจังหวัดตรัง *

THE BUDDHIST METHOD FOR PROMOTION OF GOOD
GOVERNANCE IN TRANG MUNICIPALITIES

กมลภู สวัสดิสาร*, สิทธิพงษ์ สิทธิภัทรประภา, สุปรียา ชำนาญพุฒิพร

Kamolphu Sawatdisan*, Sittipong Sittipattaprapa, Supreecha Chamnanphuttiophon

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ตรัง ประเทศไทย

Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University, Trang, Thailand

*Corresponding author E-mail: kamolphu.sawatdisan@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) วิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการองค์กรที่ดีของเทศบาลในจังหวัดตรัง 2) สังเคราะห์องค์ประกอบพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการองค์กรที่ดีของเทศบาลในจังหวัดตรัง และ 3) สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการองค์กรที่ดีของเทศบาลในจังหวัดตรัง การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูลทางเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และจัดเวทีเสวนากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาการบริหารจัดการองค์กรที่ดีของเทศบาลในจังหวัดตรัง พบว่า การวางแผน เช่น การทำงานโดยไม่วางแผน การจัดองค์กร เช่น รูปแบบบริการที่รวดเร็ว โปร่งใส ยึดกฎหมาย การจัดบุคลากร เช่น บทบาทหน้าที่ การรับผิดชอบ เสียสละ ทำงานเป็นทีม มอบหมายงานไม่ตรงตำแหน่ง ด้านการควบคุมสั่งการ เช่น การเปลี่ยนผู้บริหารระดับประเทศ ด้านการประสานงาน เช่น การมีส่วนร่วม การรายงาน เช่น ระบบการติดตาม การจัดงบประมาณ เช่น ความคุ้มค่า 2) องค์ประกอบพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการองค์กรที่ดีของเทศบาลในจังหวัดตรัง พบว่า 2.1) หลักสัปปุริสธรรม ซึ่งสอดคล้องกับอริยสัจ 4 ทางสายกลาง และพรหมวิหาร 4 และ 2.2) หลักธรรมาภิบาล ซึ่งสอดคล้องกับอคติ 4 ขรรวาสธรรม 4 สาราณียธรรม 6 และปธานียธรรม และ 3) องค์ความรู้เกี่ยวกับพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการองค์กรที่ดีของเทศบาลในจังหวัดตรัง พบว่า การบูรณาการองค์ความรู้ใหม่ ชื่อว่า COMRE Model กล่าวคือ C = Criteria (หลักเกณฑ์ หรือ ระเบียบ) O = Opportunity (เปิดโอกาส) M = Merit (คุณธรรม) R = Role (บทบาทหน้าที่) E = Effectiveness (หลักประสิทธิผล)

คำสำคัญ: พุทธวิธี, การบริหารจัดการที่ดี, เทศบาลในจังหวัดตรัง

Abstract

The three main goals of this research are as follows: 1) examine issues surrounding the effective organizational management of municipalities in Trang Province; 2) combine aspects of Buddhist approaches to support effective organizational management of municipalities in Trang Province; and 3) establish an organization. Learn about Buddhist techniques to support Trang Province municipalities' effective organizational management. This study is qualitative in nature. By gathering data via documents 25 persons participated in in-depth interviews, and 10 people had a group discussion. Interviews and descriptive techniques data analysis were used as research

tools. The study's findings revealed that: 1) Lack of planning, or operating without a plan, is a challenge for municipalities in Trang Province when it comes to effective organizational management. Organizational characteristics include a quick-witted, transparent management style, ethics, and the law. Aspects related to personnel, including knowledge and competence, duties and responsibilities, sacrifice, and functioning as a team. Control and command elements include the rotation of national executives. Modifications to local development policies Coordination, including involvement from both inside and outside the company components of reporting including methodical monitoring and components of budget management like value for money. 2) Elements of the Buddhist approach to support Trang Province municipalities' excellent organizational management. It was discovered that the Buddhist method's components are as follows: The Sappurisdhamma Principles 2.1) align with the principles of the Middle Path, the Four Noble Truths, and the Four Brahmaviharas. and 2.2) Good governance standards, which align with the ideas of bias 4 and secularism 4 Parihaniyadhamma and Saraniyadhamma 6 and 3) An understanding of Buddhist techniques to support Trang Province municipalities' excellent organizational management. It was discovered that incorporating fresh information, known as the COMRE Model-that is, C = Criteria-was effective. O = Opportunity (creates chances for) Merit (Morality) = M Role (as well as duty) = R E stands for effectiveness (the effectiveness principle).

Keywords: Trang Province Municipalities, Buddhist Practices, Effective Management

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นองค์การที่ดำรงอยู่อย่างยั่งยืนมากกว่า 2,600 ปี โดยมีพระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้บริหารระดับสูงที่มีผลงานการบริหารจัดการองค์การในระดับโลก โดยมีนักวิชาการหลายท่านได้นำหลักธรรมมาพิจารณาให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศาสตร์ทางการบริหารจัดการตามแนวคิดหรือทฤษฎีตะวันตก ตามแนวคิดจริยศาสตร์ของรัฐ ของปรัชญาของโสกราตีส และเพลโต ซึ่งเป็นการสร้างคุณค่าเป็นที่ยอมรับจากสังคมว่าหลักพุทธธรรมสามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทั้งในระดับบุคคลและระดับองค์การได้ (ธีรวิทย์ ทองนอก, 2561) หลักธรรมเป็นแนวทางหรือสิ่งชี้้นำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุข ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ รวมไปถึงการนำหลักธรรมไปใช้เป็นแนวทางหรือสิ่งชี้้นำในการดำเนินกิจการขององค์กร ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคเครือข่ายองค์กรประชาสังคม โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดมีหน้าที่ให้บริการสาธารณะเพื่อประชาชน ซึ่งในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถกำหนดนโยบายของตนเอง มีรายได้ งบประมาณ และบุคลากรของตนเอง บริหารการเงิน การคลัง และการพัสดุ โดยดำเนินการกิจกรรมสาธารณะเพื่อประชาชน ถือเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความปกติสุขในสังคม พัฒนาท้องถิ่นที่นำไปสู่การพัฒนาทั่วทั้งประเทศ

การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ยังมีข้อจำกัดด้านงานที่ขาดความโปร่งใสและการร้องเรียนเรื่องทุจริตในการรับบริการของหน่วยงานภาครัฐจากภาคประชาชนอย่างต่อเนื่อง โดยปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญกับการนำพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 หลักธรรมาภิบาลมาปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (จรี วิจิตรวาทการ, 2560) และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดย

กำหนดการตรวจมาตรฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีทุกปี ตามแบบประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Performance Assessment: LPA) รวมทั้งการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) เป็นเครื่องมือการประเมินเชิงบวกเพื่อเป็นมาตรการป้องกันการทุจริต และเป็นกลไกในการสร้างความตระหนักให้หน่วยงานภาครัฐมีการดำเนินงานอย่างโปร่งใสและมีคุณธรรม

เทศบาลในจังหวัดตรัง มีจำนวน 24 เทศบาล ซึ่งเป็นหน่วยงานราชการรูปแบบหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง จากการวิเคราะห์ SWOT Analysis ในการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับจังหวัดตรัง ซึ่งในแต่ละเทศบาลได้ทำการวิเคราะห์สภาพองค์กรหรือหน่วยงานในปัจจุบัน เพื่อค้นหา จุดแข็ง จุดเด่น จุดด้อย หรือสิ่งทีอาจเป็นปัญหาสำคัญในการดำเนินงานสู่สภาพที่ต้องการในอนาคต ดังนี้ Strengths จุดแข็งหรือข้อได้เปรียบ Weaknesses จุดอ่อนหรือข้อเสียเปรียบ Opportunities โอกาสที่จะดำเนินการได้ Threats อุปสรรคข้อจำกัด หรือปัจจัยที่คุกคามการดำเนินงานขององค์กร พบว่า เทศบาลในจังหวัดตรังยังมีปัญหาและอุปสรรคในการบริหาร เช่น ปัญหาการบริหารบุคคล การบริหารงบประมาณ และอุปสรรคการบริหาร เช่น ปัญหาออร์ปชั้นในสังคม และทัศนคติของผู้นำท้องถิ่นแตกต่างกัน เป็นปัจจัยและข้อจำกัดของความร่วมมือในการบริหารจัดการองค์กรและการพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งการขาดการบูรณาการระหว่างส่วนราชการที่ลงไปสนับสนุนการดำเนินงานของท้องถิ่น จากปัญหาดังกล่าวเทศบาลจึงควรปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการ ตามหลักกระบวนการบริหาร 7 ประการ แบบ POSDCoRB ของ Gulick, L. H. ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับผู้บริหารเทศบาลที่จะสร้างกลไกให้กับองค์กร วางกรอบการทำงานให้องค์กรเพื่อเป็นแนวทางในการบริหาร ส่งเสริมการทำงานที่สอดคล้องกันภายในองค์กร ดังนี้ การวางแผนงาน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบริหารงานบุคคล (Staffing) การวินิจฉัยสั่งการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การเสนอรายงาน (Reporting) การจัดทำงบประมาณ (Budgeting) (Gulick, L. H, 1984) ซึ่งผู้บริหารสามารถสะท้อนปัญหาเกี่ยวกับการบริหารองค์กรให้เป็นไปตามหลักกระบวนการบริหารงานดังกล่าวโดยคำนึงถึงหลักธรรมาภิบาล และผู้นำหรือผู้บริหารควรที่จะประยุกต์ศาสตร์และศิลปะทางด้านพุทธวิธีมาบูรณาการในการบริหารจัดการ เช่น หลักสัปปริสธรรม 7 และหลักธรรมอื่น ๆ ตามความเหมาะสมเพื่อส่งเสริมการจัดการองค์กรที่ดีของเทศบาลในจังหวัดตรัง อันจะส่งผลให้การให้บริการสาธารณะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ตอบสนองความต้องการของประชาชน เพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนตามวัตถุประสงค์ของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างแท้จริง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการองค์กรที่ดีของเทศบาลในจังหวัดตรัง เพื่อศึกษาสภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ดีของเทศบาลในจังหวัดตรังที่แท้จริงว่าเป็นอย่างไรร และนำปัญหาที่ได้มาวิเคราะห์หาวิธีการแก้ปัญหาโดยการสังเคราะห์องค์ประกอบของพุทธวิธีตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดีของเทศบาลในจังหวัดตรัง และสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการองค์กรที่ดีของเทศบาลในจังหวัดตรังนำเป็นองค์ความรู้เพื่อประยุกต์ใช้ต่อไป ทั้งนี้ ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญว่าเทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดบริการสาธารณะเพื่อประชาชน เทศบาลใดที่สามารถบริหารจัดการที่ดี ผลสะท้อนย่อมเกิดขึ้นกับความสุขของประชาชนอย่างแน่นอน และเกิดการพัฒนาจากระดับล่างขึ้นไปสู่ระดับประเทศชาติอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการองค์กรที่ดีของเทศบาลในจังหวัดตรัง
2. เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการองค์กรที่ดีของเทศบาลในจังหวัดตรัง
3. เพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการองค์กรที่ดีของเทศบาลในจังหวัดตรัง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และมีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรงตามประเด็นการวิจัย สำหรับการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการองค์กรที่ดีของเทศบาลในจังหวัดตรัง ผู้ศึกษาได้เสนอลำดับขั้นตอนการวิจัยไว้ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีจำนวน 25 รูป/คน เป็นรูปแบบเจาะจงบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหางานวิจัย ซึ่งประกอบด้วย 1) พระภิกษุ 2) ข้าราชการการเมือง 3) ข้าราชการประจำ/ผู้นำองค์กร 4) อาจารย์มหาวิทยาลัย/นักวิชาการ และ 5) ภาคประชาชน โดยผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้รอบรู้ มีประสบการณ์ เป็นบุคคลที่รู้รายละเอียดในประเด็นที่สัมภาษณ์ สามารถให้รายละเอียดข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง คือเป็น Key Informants เพื่อรวบรวมข้อเท็จจริงให้ได้อย่างลึกซึ้ง เพื่อสนับสนุนข้อมูลให้มีความน่าเชื่อถือ ทั้งในประเด็นที่สัมภาษณ์ และการทำเสวนากลุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) ใช้กระบวนการวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยกระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารโดยการทบทวนแนวความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ใช้การสัมภาษณ์ (In-depth interview) โดยการใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างลักษณะ เป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด และการทำเสวนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งเป็นกระบวนการวิธีการวิจัย (Methodology) ที่มีความยืดหยุ่นและเปิดกว้าง

3. การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ การสร้างเครื่องมือเริ่มต้นจากการนำเอาวัตถุประสงค์ของการวิจัยมาใช้เป็นกรอบสำหรับการทบทวนวรรณกรรมเพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย จากนั้นจึงได้นำกรอบแนวคิดในการวิจัยดังกล่าวมาแตกเป็นประเด็นและแนวคำถามสำหรับใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือสัมภาษณ์ ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องของข้อคำถามภาคสนามตามระเบียบวิธีวิจัย จากผู้เชี่ยวชาญในสายวิชาการทั้งที่เป็นภิกษุและฆราวาส จำนวน 5 รูป/คน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลหรือสัมภาษณ์ จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 25 รูป/คน คือ ระหว่าง 1 เมษายน 2566 - 1 เมษายน 2567 หลังจากเครื่องมือสัมภาษณ์และผลสรุปของการตรวจเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญผ่านตามเกณฑ์ความเชื่อมั่น ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกประเภทข้อมูล (Typological Analysis) และการวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล (Comparative Analysis) หลังจากนั้นนำข้อมูลจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้างต้นมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลเชิงเอกสารโดยเป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ทั้งหมด โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกประเภทข้อมูล (Typological Analysis) และการวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล (Comparative Analysis) หลังจากนั้นนำข้อมูลจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้างต้นมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลเชิงเอกสารโดยเป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ทั้งหมด โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธวิธีเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการองค์กรที่ดีของเทศบาลในจังหวัดตรัง” ผลการวิจัยสามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. สภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการองค์กรที่ดีของเทศบาลในจังหวัดตรัง

สภาพปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กรที่ดีของเทศบาลในจังหวัดตรัง ยังมีปัญหาในการบริหารจัดการองค์กรที่ดี ซึ่งแยกได้ตามกระบวนการบริหารจัดการองค์กร POSDCoRB ของ Gulick, L. H. ดังนี้

P = Planning การวางแผน คือ ขาดการทำงานโดยไม่มีการวางแผน

O = Organizing การจัดการองค์กร คือ การปรับปรุงภูมิทัศน์ให้ร่มรื่น ปรับรูปแบบการบริหารจัดการให้รวดเร็วขึ้น ความต้องการปัญหาที่แตกต่างกัน การแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจในพื้นที่ของแต่ละเทศบาลต้องปรับปรุงแก้ไขในส่วนของความเชื่อตรง โปร่งใส โดยยึดหลักกฎหมาย และข้อบังคับ คุณธรรมจริยธรรมระเบียบกฎหมาย ไม่ได้กระจายอำนาจอย่างแท้จริง ระเบียบบางเรื่องไม่ได้ปรับปรุงแก้ไขทำให้เป็นอุปสรรคไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน การตรวจสอบของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ประเด็นการตรวจสอบเกิดประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่ถูกตีความว่าเกินขอบเขตอำนาจหน้าที่ทางกฎหมาย ขั้นตอนการดำเนินงานหรือการบริการประชาชนที่มีระเบียบหลักเกณฑ์จำนวนมาก

S = Staffing การจัดการด้านบุคลากร คือ บุคลากรไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ ทำงานไม่เต็มศักยภาพ การรับผิดชอบท่วมเท เสียสละในการทำงาน ปัญหาความสามัคคี การทำงานเป็นทีม การทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การบำรุงขวัญกำลังใจบุคลากรในองค์กร การมอบหมายงานไม่ตรงตำแหน่ง ความรู้ความสามารถ การเปิดการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ขาดแคลนบุคลากรโดยเฉพาะตำแหน่งนักบริหาร

D = Directing การควบคุมสั่งการ คือ การขาดศิลปะในการบริหารงาน การบริหารระบบยึดอำนาจอิทธิพลภายในจังหวัด ผู้บริหารระดับประเทศเปลี่ยน นโยบายสั่งการในการพัฒนาท้องถิ่นเปลี่ยนแปลง

Co = Coordinating การประสานงาน คือ การมีส่วนร่วมทั้งภายในภายนอกองค์กร และการสร้างความร่วมมือร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่น ๆ

R = Report การรายงาน คือ ความทั่วถึงในการติดตามงานของผู้บุคลากร

B = Budgeting การจัดการงบประมาณ คือ การปฏิบัติงานที่ไม่สอดคล้องกับวิธีการบริหารบ้านเมืองที่ดี ในด้านการจัดทำงานงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า การบริหารจัดการด้านการใช้งบประมาณไม่มีประสิทธิภาพ การล่าช้าในการเบิกจ่ายงบประมาณ ทำโครงการซ้ำซาก ระบบการจัดซื้อจัดจ้างที่มีการร้องเรียนทำให้เกิดล่าช้า การจัดจ้าง ก่อสร้าง ปรับปรุงล่าช้า สถานที่ที่ควรปรับปรุงดูแลไม่ดำเนินการ

2. องค์ประกอบพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการองค์กรที่ดีของเทศบาลในจังหวัดตรัง

พุทธวิธี (หลักสัทธิธรรม 7) เพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการองค์กรที่ดีของเทศบาลใน จังหวัดตรัง ดังนี้ 1) หลักการรู้หลักหรือรู้จัก 2) หลักรู้ความมุ่งหมายหรือรู้เหตุผล ผู้บริหารมีความรอบรู้ สามารถวิเคราะห์สาเหตุปัญหาสถานการณ์ วางแผน เข้าใจเกี่ยวกับผลลัพธ์ ประโยชน์ และผลกระทบจากการกระทำ แนวทางแก้ปัญหา เป้าประสงค์หลัก โดยใช้หลักอริยสัจ 4 เป็นแนวทาง 3) หลักรู้จักตน ตระหนักรู้ศักยภาพ ผู้นำที่ดีต้องรู้จักตนเอง มีความสามารถในการบริหารจัดการ ครองตน ครองคน ครองงาน หลักทศพิธราชธรรม เข้าใจบริบทของพื้นที่ ประเมินตนเอง ยึดหลักคุณธรรม บริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เข้าถึงประชาชน พัฒนาองค์กร 4) หลักรู้จักประมาณ การบริหารจัดการที่ดี มีวางแผนงานอย่างรอบคอบ วิเคราะห์ทรัพยากรที่มีอย่างละเอียด หลักสายกลางของพระพุทธศาสนา วิเคราะห์ต้นทุน ผลผลิต 5) หลักรู้จักกาลเวลา ตรงต่อ ทันเวลา เหมาะสมกับเวลา มีแผนชัดเจน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานสร้างความน่าเชื่อถือลดความเสี่ยงเพิ่มโอกาสบรรลุเป้าหมายสนับสนุนการทำงานเป็นทีม 6) หลักรู้จักชุมชน สังคม เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา บริหารจัดการด้วยเมตตา สร้างความสามัคคี เข้าถึงทุกปัญหา พัฒนาคน พัฒนาชุมชน ใช้หลักพรหมวิหาร 4 และ 7) หลักรู้จักบุคคล หลักรู้จักบุคคล มุ่งเน้นไปที่ การเข้าใจความแตกต่างของบุคคล หลักนี้ช่วย Put the Right Man on The Right Job

การวิเคราะห์องค์ประกอบของพุทธวิธี (หลักธรรมาภิบาล) เพื่อส่งเสริมบริหารจัดการที่ดี ทั้ง 6 ด้าน 1) ด้านการยึดถือตามหลักเกณฑ์หรือระเบียบที่ถูกต้อง ปฏิบัติร่วมกันอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม การบริหารจัดการที่ดี ยึดหลักอคติ 4 2) ด้านการยึดถือและเชื่อมั่นในความถูกต้องดีงาม มีความซื่อสัตย์สุจริตความเสียสละ ความอดทนขยันหมั่นเพียร ความมีระเบียบวินัย เป็นรากฐานสำคัญของการบริหารจัดการที่ดีขององค์การ ควบคู่ไปกับการปฏิบัติตามหลัก ขรവാสธรรม 4 ขั้นตอน หนึ่ง สัจจะ หนึ่ง จาคะ 3) ด้านการยึดถือหลักความถูกต้องโปร่งใส ตรงไปตรงมา สามารถตรวจสอบได้ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร การกำหนดบทลงโทษ การจัดทำงานประมาณแบบมีส่วนร่วม การจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใส การให้บริการสาธารณะที่มีคุณภาพ 4) ด้านการยึดถือหลักการสร้างความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมตัดสินใจ เป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการที่ดี ตามหลักพระพุทธศาสนาใช้หลักสาราณียธรรม 6 หลักอภิธานียธรรม ภาวนา 4 และหลักสังคหวัตถุ 4 5) ด้านการยึดถือหลักการยอมรับผิชอบหน้าที่ และพร้อมแก้ไขปรับปรุงงาน ผู้บริหาร: วางแผนงานรอบคอบ มอบหมายงานยุติธรรม แก้ไขปัญหารวดเร็ว รับฟังความคิดเห็น พร้อมแก้ไขปรับปรุงงาน บุคลากร: พัฒนาทักษะความสามารถในงานที่รับผิดชอบ ตรงต่อเวลา เรียนรู้พัฒนาการงานให้ดียิ่งขึ้น ทัศนคติเชิงบวก ยอมรับการเปลี่ยนแปลง และ 6) ด้านการยึดถือหลักประหยัดและความคุ้มค่า การบริหารจัดการที่ดี โดยการให้มีการวางแผนอย่างรอบคอบ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดงาน การมีส่วนร่วมของชุมชน การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การปลูกฝังจิตสำนึกให้บุคลากรมียึดหลักประหยัด รู้จักใช้ทรัพยากรอย่างพอเหมาะ การต่อยอดผลงาน พัฒนาสิ่งที่ได้ทำแล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3. องค์ความรู้เกี่ยวกับพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการองค์กรที่ดีของเทศบาลในจังหวัดตรัง

การนำองค์ความรู้ COMRE Model ไปใช้ได้จริง ผู้วิจัยจะดำเนินการให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยการนำไปใช้ในระดับโครงสร้าง มีกระบวนการ ดังนี้

3.1 C = Criteria หลักเกณฑ์ หรือ ระเบียบ นำไปใช้ได้โดยผู้บริหารจะต้องนำหลักนิธธรรมใช้หลักนำทางในการบริหารงานให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์หรือระเบียบที่ถูกต้อง ปฏิบัติร่วมกันอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม การบริหารจัดการที่ดี ยึดหลักอคติ 4 ไตรสิกขาร่วมบูรณาการในการบริหารจัดการองค์กรที่ดีนำมาแก้ไขปัญหาที่มีภายในองค์กรโดยเฉพาะด้านการวางแผน (Planning)

3.2 O = Opportunity เปิดโอกาส นำไปใช้ได้โดยการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทั้งภายในและภายนอกองค์กร สร้างความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมตัดสินใจ เป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการที่ดี ตามหลักพระพุทธศาสนาใช้หลักสาราณียธรรม 6 และหลักอภิธานียธรรม ขรวาสธรรม 4 พรหมวิหาร 4 ไตรสิกขาร่วมบูรณาการในการบริหารจัดการองค์กรที่ดีนำมาแก้ไขปัญหาที่มีภายในองค์กรโดยเฉพาะด้านการประสานงาน (Co = Coordinating)

3.3 M = Merit คุณธรรม นำไปใช้ได้โดยสร้างองค์กรแห่งคุณธรรม วัฒนธรรมองค์กรที่ดีเป็นรากฐานสำคัญของการบริหารจัดการที่ดีขององค์การ ในการยึดถือและเชื่อมั่นในความถูกต้องดีงาม มีความซื่อสัตย์สุจริตความเสียสละ ความอดทนขยันหมั่นเพียร ความมีระเบียบวินัย การยึดถือหลักความถูกต้องโปร่งใส ตรงไปตรงมา สามารถตรวจสอบได้ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร การกำหนดบทลงโทษ การจัดทำงานประมาณแบบมีส่วนร่วม การจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใส การให้บริการสาธารณะที่มีคุณภาพควบคู่ไปกับการปฏิบัติตามหลัก ขรวาสธรรม 4 โอวาทปาติโมกข์ สันติธรรม ร่วมบูรณาการในการบริหารจัดการองค์กรที่ดีนำมาแก้ไขปัญหาที่มีภายในองค์กรโดยเฉพาะด้านการจัดการงบประมาณ (Budgeting) ด้านการรายงาน (Report)

3.4 R = Role บทบาทหน้าที่ นำไปใช้ได้โดยยึดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบซึ่งมีความสำคัญในการจัดการด้านบุคลากร (Staffing) และด้านการควบคุมสั่งการ (Directing) ผู้บริหาร: วางแผนงานรอบคอบ มอบหมายงานยุติธรรม แก้ไขปัญหารวดเร็ว รับฟังความคิดเห็น พร้อมแก้ไขปรับปรุงงาน บุคลากร: พัฒนาทักษะความสามารถในงานที่รับผิดชอบ ตรงต่อเวลา เรียนรู้พัฒนาการงานให้ดียิ่งขึ้น

3.5 E = Effectiveness หลักประสิทธิผล นำไปใช้ได้โดยหลักความคุ้มค่า การให้มีการวางแผนอย่างรอบคอบ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดงาน การมีส่วนร่วมของชุมชน การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การปลูกฝังจิตสำนึกให้บุคลากรมียึดหลักประหยัด รู้จักใช้ทรัพยากรอย่างพอเหมาะ การต่อยอดผลงาน พัฒนาสิ่งที่ได้ทำแล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง สันโดษ 3 และหลักไตรสิกขา ร่วมบูรณาการในการบริหารจัดการองค์กรที่ได้นำมาแก้ไขปัญหามีภายในองค์กรโดยเฉพาะด้านการจัดองค์กร (Organizing)

3.6 เผยแผ่องค์ความรู้พุทธวิธีเพื่อส่งเสริมองค์กรที่ดีให้กับทั้งออนไลน์ และแหล่งค้นหาข้อมูลห้องสมุดต่าง ๆ เพื่อนักเรียน นักศึกษา ครู คณาจารย์มหาวิทยาลัยตามหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจนำข้อมูลไปปรับใช้และต่อยอดการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธวิธีเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการองค์กรที่ดีของเทศบาลในจังหวัดตรัง” ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสามารถนำข้อสรุปมาอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. สภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการองค์กรที่ดีของเทศบาลในจังหวัดตรัง

สภาพปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กรที่ดีของเทศบาลในจังหวัดตรัง ยังมีปัญหาในการบริหารจัดการองค์กรที่ดี ซึ่งแยกได้ตามกระบวนการบริหารจัดการองค์การ POSDCoRB ของ Gulick, L. H. ดังนี้

P = Planning การวางแผน คือ ขาดการทำงานโดยไม่มีการวางแผน

O = Organizing การจัดการองค์กร คือ การปรับปรุงภูมิทัศน์ให้ร่มรื่น ปรับรูปแบบการบริหารจัดการให้รวดเร็วขึ้น ความต้องการปัญหาที่แตกต่างกัน การแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจในพื้นที่ของแต่ละเทศบาลต้องปรับปรุงแก้ไขในส่วนของความเชื่อตรง โปร่งใส โดยยึดหลักกฎหมาย และข้อบังคับ คุณธรรมจริยธรรมระเบียบกฎหมาย ไม่ได้กระจายอำนาจอย่างแท้จริง ระเบียบบางเรื่องไม่ได้ปรับปรุงแก้ไขทำให้เป็นอุปสรรคไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน การตรวจสอบของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ประเด็นการตรวจสอบเกิดประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่ถูกตีความว่าเกินขอบเขตอำนาจหน้าที่ทางกฎหมาย ขั้นตอนการดำเนินงานหรือการบริการประชาชนที่มีระเบียบหลักเกณฑ์จำนวนมาก

S = Staffing การจัดการด้านบุคลากร คือ บุคลากรไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ ทำงานไม่เต็มศักยภาพ การรับผิดชอบพุ่มเท เสียสละในการทำงาน ปัญหาความสามัคคี การทำงานเป็นทีม การทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การบำรุงขวัญกำลังใจบุคลากรในองค์กร การมอบหมายงานไม่ตรงตำแหน่ง ความรู้ ความสามารถในการเปิดการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ขาดแคลนบุคลากรโดยเฉพาะตำแหน่งนักบริหาร

D = Directing การควบคุมสั่งการ คือ การขาดศิลปะในการบริหารงาน การบริหารระบบยึดอำนาจอิทธิพลภายในจังหวัด ผู้บริหารระดับประเทศเปลี่ยน นโยบายสั่งการในการพัฒนาท้องถิ่นเปลี่ยนแปลง

Co = Coordinating การประสานงาน คือ การมีส่วนร่วมทั้งภายในภายนอกองค์กร และการสร้างความร่วมมือร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่น ๆ

R = Report การรายงาน คือ ความทั่วถึงในการติดตามงานของผู้บุคลากร

B = Budgeting การจัดการงบประมาณ คือ การปฏิบัติงานที่ไม่สอดคล้องกับวิธีการบริหารบ้านเมืองที่ดี ในด้านการจัดหางบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า การบริหารจัดการด้านการใช้งบประมาณไม่มีประสิทธิภาพ การล่าช้าในการเบิกจ่ายงบประมาณ ทำโครงการซ้ำซาก ระบบการจัดซื้อจัดจ้างที่มีการร้องเรียนทำให้เกิดล่าช้า การจัดจ้าง ก่อสร้าง ปรับปรุงล่าช้า สถานที่ที่ควรปรับปรุงดูแลไม่ดำเนินการ

ทั้งนี้ จากสภาพปัญหาจะเห็นได้ว่า เทศบาลในจังหวัดตรังจำเป็นต้องปรับปรุงรูปแบบการบริหารงานเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้นำไปสู่การจัดการองค์กรที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีรวิทย์ ทองนอก เทศบาลเมืองหนองปรือประสบปัญหาในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเทศบาลเมืองหนองปรือ ดังนี้ ปัญหาด้านการบริหารจัดการ ปัญหาด้านข้อระเบียบและข้อกฎหมาย ปัญหาด้านบุคลากร ปัญหาด้านงบประมาณ ปัญหาด้านการจัดหาพัสดุ ปัญหาด้านการประสานงานกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง (ชีรวิทย์ ทองนอก, 2561) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระเมธาวิญญู (สุเทพ พุทธจรรยา) และคณะ ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่ต้องใช้การบริหารจัดการดำเนินการและแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น บทความนี้จึงต้องการนำเสนอปัญหา อุปสรรค และการแก้ไขตามทฤษฎี POSDCoRB ของ Gulick, L. H. ของเทศบาลตำบลพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ทั้งนี้ เพราะองค์กรนี้เคยประสบปัญหาหรืออุปสรรคหลายด้าน คือ 1) ด้านการวางแผน เช่น ทำงานโดยไม่มีการวางแผน 2) ด้านการจัดองค์กร เช่น มอบหมายงานไม่ตรงอำนาจหรือหน้าที่ 3) ด้านการจัดกำลังคน เช่น จัดบุคลากรปฏิบัติงานไม่ตรงความรู้ ความสามารถ 4) ด้านการอำนวยความสะดวก เช่น การขาดศิลปะการบริหารงาน 5) ด้านการประสานงาน เช่น การไม่ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก 6) ด้านการรายงาน เช่น ไม่มีระบบการให้ข้อมูลแก่ผู้สนใจ และ 7) ด้านการงบประมาณ เช่น มีความล่าช้าในการเบิกจ่ายงบประมาณ (พระเมธาวิญญู (สุเทพ พุทธจรรยา) และคณะ, 2566) จะเห็นได้ว่าสภาพปัญหาของเทศบาลในจังหวัดตรัง และเทศบาลอื่นมีสภาพปัญหาที่เหมือนกัน โดยเฉพาะประเด็นด้านการวางแผน ด้านการจัดกำลังคน โดยเฉพาะการจัดบุคลากรปฏิบัติงานไม่ตรงความรู้ ความสามารถ และด้านอำนวยความสะดวก ศิลปะในการบริหารงาน ด้านการประสานงาน และด้านงบประมาณ ซึ่งจากปัญหาที่เกิดขึ้น เทศบาลจึงควรนำมาวิเคราะห์ เป็นประเด็นและหาวิธีการ แนวคิดเพื่อแก้ปัญหาและส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดีให้กับเทศบาล โดยเฉพาะหลักพุทธวิธีทางพระพุทธศาสนา

2. องค์ประกอบพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดีของเทศบาลในจังหวัดตรัง

พุทธวิธี (หลักสัปปุริสธรรม 7) เพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการองค์กรที่ดีของเทศบาลใน จังหวัดตรัง ดังนี้ 1) หลักการรู้หลักหรือรู้จัก 2) หลักรู้ความมุ่งหมายหรือรู้เหตุผล ผู้บริหารมีความรอบรู้ สามารถวิเคราะห์สาเหตุปัญหา สถานการณ์ วางแผน เข้าใจเกี่ยวกับผลลัพธ์ ประโยชน์ และผลกระทบจากการกระทำ แนวทางแก้ปัญหา เป้าประสงค์หลัก โดยใช้หลักอริยสัจ 4 เป็นแนวทาง 3) หลักรู้จักตน ตระหนักรู้ศักยภาพ ผู้นำที่ดีต้องรู้จักตนเอง มีความสามารถในการบริหารจัดการ ครองตน ครองคน ครองงาน หลักทศพิธราชธรรม เข้าใจบริบทของพื้นที่ ประเมินตนเอง ยึดหลักคุณธรรม บริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เข้าถึงประชาชน พัฒนาองค์กร 4) หลักรู้จักประมาณ การบริหารจัดการที่ดี มีวางแผนงานอย่างรอบคอบ วิเคราะห์ทรัพยากรที่มีอย่างละเอียด หลักสายกลางของพระพุทธศาสนา วิเคราะห์ต้นทุน ผลผลิต 5) หลักรู้จักกาลเวลา ตรงต่อ ทันท่วงที เหมาะสมกับเวลา มีแผนชัดเจน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานสร้างความน่าเชื่อถือลดความเสี่ยงเพิ่มโอกาสบรรลุเป้าหมายสนับสนุนการทำงานเป็นทีม 6) หลักรู้จักชุมชน สังคม เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา บริหารจัดการด้วยเมตตา สร้างความสามัคคี เข้าถึงทุกปัญหา พัฒนาคน พัฒนาชุมชน ใช้หลักพรหมวิหาร 4 และ 7) หลักรู้จักบุคคล หลักรู้จักบุคคล มุ่งเน้นไปที่ การเข้าใจความแตกต่างของบุคคล หลักนี้ช่วย Put the Right Man on the Right Job สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชไมพร กิติ และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักสัปปุริสธรรม 7 ได้แก่ ธัมมัญญตา (รู้จักเหตุ) อัตถัญญตา (รู้จักผล) อตตัญญตา (รู้จักตน) มัตตัญญตา (รู้จักประมาณ) กาลัญญตา (รู้จักกาล) ปริสสัญญตา (รู้จักชุมชน) ปุคคลัญญตา (รู้จักบุคคล) เกิดประสิทธิภาพ การบริหารงานการส่งเสริมด้วยการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่บวกกับบูรณาการหลักสัปปุริสธรรม 7 เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการบริหารงาน

ได้แก่ ด้านมิติของค่าใช้จ่ายหรือต้นทุน ด้านมิติของกระบวนการบริหาร ด้านมิติของผลผลิตและผลลัพธ์ (ชไมพร กิติ และคณะ, 2565)

การวิเคราะห์องค์ประกอบของพุทธวิธี (หลักธรรมาภิบาล) เพื่อส่งเสริมบริหารจัดการที่ดี ทั้ง 6 ด้าน 1) ด้านการยึดถือตามหลักเกณฑ์หรือระเบียบที่ถูกต้อง ปฏิบัติร่วมกันอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม การบริหารจัดการที่ดี ยึดหลักอคติ 4 2) ด้านการยึดถือและเชื่อมั่นในความถูกต้องดีงาม มีความซื่อสัตย์สุจริตความเสียสละ ความอดทนขยันหมั่นเพียร ความมีระเบียบวินัย เป็นรากฐานสำคัญของการบริหารจัดการที่ดีขององค์การ ควบคู่ไปกับการปฏิบัติตามหลัก ขรวาสาธรรม 4 ขันติ ทมะ สังขะ จาคะ 3) ด้านการยึดถือหลักความถูกต้องโปร่งใส ตรงไปตรงมา สามารถตรวจสอบได้ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร การกำหนดบทลงโทษ การจัดทำงบประมาณแบบมีส่วนร่วม การจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใส การให้บริการสาธารณะที่มีคุณภาพ 4) ด้านการยึดถือหลักการสร้างความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมตัดสินใจ เป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการที่ดี ตามหลักพระพุทธศาสนาใช้หลักสาราณียธรรม 6 และหลักอภิธานียธรรม 5) ด้านการยึดถือหลักการยอมรับผิดชอบหน้าที่ และพร้อมแก้ไขปรับปรุงงาน ผู้บริหาร: วางแผนงานรอบคอบ มอบหมายงานยุติธรรม แก้ไขปัญหารวดเร็ว รับฟังความคิดเห็น พร้อมแก้ไขปรับปรุงงาน บุคลากร: พัฒนาทักษะความสามารถในงานที่ได้รับผิดชอบ ตรงต่อเวลา เรียนรู้พัฒนาการงานให้ดียิ่งขึ้น ทศนคติเชิงบวก ยอมรับการเปลี่ยนแปลง และ 6) ด้านการยึดถือหลักประหยัดและความคุ้มค่า การบริหารจัดการที่ดี โดยการให้มีการวางแผนอย่างรอบคอบ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดงาน การมีส่วนร่วมของชุมชน การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การปลูกฝังจิตสำนึกให้บุคลากรมียึดหลักประหยัด รู้จักใช้ทรัพยากรอย่างพอเหมาะ การต่อยอดผลงาน พัฒนาสิ่งที่ได้ทำแล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนันต์ วงศ์ศรี ได้ศึกษาวิจัยการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลอำแพง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลอำแพง ประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาล 6 ประการ ดังนี้ 1) หลักนิติธรรม ยึดมั่นในกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้อง โปร่งใส และตรวจสอบได้ มีระบบการร้องเรียน และการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ 2) หลักคุณธรรม ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส และรับผิดชอบต่อสังคม มีกลไกป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ 3) หลักความโปร่งใสเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร กิจกรรม ผลการดำเนินงาน ให้ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย ตรวจสอบได้ มีช่องทางการสื่อสารกับประชาชนที่มีประสิทธิภาพ 4) หลักการมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร รับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ของประชาชน นำความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ของประชาชน ไปพิจารณาในการตัดสินใจ 5) หลักความรับผิดชอบ รับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน ต่อประชาชน และต่อสังคม และ 6) หลักความคุ้มค่า บริหารจัดการทรัพยากร งบประมาณ อย่างมีประสิทธิภาพ คุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน มีระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน (วารินทร์ จันทรัตน์, 2564) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระนพสิทธิ์ สุทธิจิตโต ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลเชิงพุทธขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเอื้อม อำเภอมือง จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล 1) มีการบริหารงาน โดยยึดถือตามกฎระเบียบที่ถูกต้อง 2) มีการบริหารงานด้วยหลักธรรม 3) มีการบริหารงานด้วยความชัดเจนและโปร่งใส 4) มีการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนยุทธศาสตร์ 5) มีการบริหารงานตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ และ 6) มีการกำหนดเป้าหมายที่ยึดถือประโยชน์ของชุมชนเป็นหลัก รูปแบบการเสริมสร้างหลักธรรมาภิบาลเชิงพุทธ พบว่า มีรูปแบบ 4 ประการ คือ 1) การเสริมสร้างภาวะผู้นำตามหลักธรรมราชา 2) การเสริมสร้างบุคลากรขององค์กรตามหลักพุทธธรรม 3) การเสริมสร้างการบริหารจัดการองค์กรตามหลักสังฆะ และ 4) การเสริมสร้างเป้าหมายขององค์กรตามหลักอรรถประโยชน์ (พระนพสิทธิ์ สุทธิจิตโต, 2562) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูธรรมธรจิราชาติ พุทธรกขิต และคณะ ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า พุทธบูรณาการ ประกอบด้วยหลักอิทธิบาท 4

1) ฉันทะ 2) วิริยะ 3) จิตตะ 4) วิมังสา (พระครูธรรมธรจิราชาติ พุทธฤทธิโต และคณะ, 2566) สอดคล้องกับงานวิจัยของ วารินทร์ จันทรัตน์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พุทธวิธีเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า พุทธวิธีมาปรับใช้ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการพัฒนาคน โดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคลากร เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข และมีความสามัคคี ตามหลักสาราณียธรรม 6 (วารินทร์ จันทรัตน์, 2564) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอรณพ อคคปญโญ (ไวยวรรณ์) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า หลักธรรมมาภิบาล ประกอบด้วยหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า หลักพุทธธรรมมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง ที่ใช้ในงานวิจัยนี้ คือ ทศพิธราชธรรม คุณสมบัติของนักบริหารหรือนักปกครอง และหลักสุจริต 3 มีความตั้งใจ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เลือกปฏิบัติ (พระอรณพ อคคปญโญ (ไวยวรรณ์), 2564) สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรพรรณ บุญสิงห์ ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) เชียงพุด ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารด้วยคุณธรรม เน้นคุณธรรม ผู้บริหารและบุคลากรของ อบต. ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมมาภิบาล ยึดหลักสุจริต หลักยุติธรรม ยึดหลักเมตตา ยึดหลักเสียสละ 2) การบริหารด้วยปัญญา ใช้ปัญญาในการตัดสินใจ วิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบคอบ ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล คำนึงถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ หลักเหตุผล และหลักปรัชญา ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ใช้ปัญญาในการพัฒนาองค์กร วางแผนพัฒนาองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ ยึดเป้าหมายที่ชัดเจน นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ 3) การบริหารด้วยเมตตา รับฟังความคิดเห็นของประชาชน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน 4) การบริหารด้วยความเสียสละ เสียสละเวลา ผู้บริหารและบุคลากรของ อบต. เสียสละเวลาส่วนตัวทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เสียสละร่างกาย ทำงานอย่างเต็มที่ ไม่ย่อท้อ ตั้งใจ มุ่งมั่น เพื่อพัฒนา อบต. และชุมชน เสียสละผลประโยชน์ส่วนตัว ให้ความสำคัญกับส่วนรวม (จิรพรรณ บุญสิงห์, 2563) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิเชฐ ทังโต ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต.) เชียงพุด 3 ประการ: บูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับหลักธรรมมาภิบาล ผลการวิจัยพบว่า การบริหารเชิงแผนงาน วางแผนงานบนพื้นฐานของหลักอริยสัจ 4: เข้าใจทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค นำไปสู่การวางแผนงานที่ตรงจุด แก้ปัญหาที่แท้จริง และบรรลุเป้าหมายที่ยั่งยืนเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน: คำนึงถึงผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ทั้งในปัจจุบันและอนาคต บริหารจัดการด้วยความโปร่งใส: เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบติดตาม การดำเนินงาน และ 5) การบริหารเชิงโครงการ บริหารโครงการด้วยหลักสัปปุริสธรรม: เน้นความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความอดทน (พิเชฐ ทังโต, 2562) ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า หลักพุทธวิธี ในการบริหารจัดการที่ดี มีหลายหลัก และหลายองค์ประกอบในการนำมาแก้ปัญหา และส่งเสริมการบริหารจัดการองค์กรที่ดีของเทศบาล การจะนำหลักต่าง ๆ มาใช้นั้น จึงจำเป็นต้องวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นให้รู้ชัดว่า องค์กรแก้ปัญหาในจุดสิ่งใดเป็นสำคัญ และให้สามารถเชื่อมให้ทุกกระบวนการในการบริหารงานสามารถดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

ผลจากการบูรณาการที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับ “พุทธวิธีเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการองค์กรที่ดีของเทศบาลในจังหวัดตรัง” ที่เรียกว่า COMRE Model ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงแบบจำลองหรือโมเดล (Model) ขององค์ความรู้ COMRE Model

คำว่า คำว่า COMRE Model เป็นการบูรณาการความรู้ที่ได้มาจากการวิจัย กล่าวคือ พุทธวิธีเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการองค์กรที่ดีของเทศบาลในจังหวัดตรัง ประกอบด้วย C = Criteria หลักเกณฑ์ หรือ ระเบียบ หมายถึง การยึดถือตามหลักเกณฑ์หรือระเบียบที่ถูกต้อง ปฏิบัติร่วมกันอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม การบริหารจัดการที่ดี ยึดหลักอคติ 4 ไตรสิกขา O = Opportunity เปิดโอกาส หมายถึง เปิดโอกาส คือ การยึดหลักการสร้างความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมตัดสินใจ เป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการที่ดี ตามหลักพระพุทธศาสนาใช้หลักสาราณียธรรม 6 และหลักอปิธานียธรรม ขราวาสธรรม 4 พรหมวิหาร 4 ไตรสิกขา M = Merit คุณธรรม หมายถึง ความดีงาม ความซื่อสัตย์ โปร่งใส การยึดถือและเชื่อมั่นในความถูกต้องดีงาม มีความซื่อสัตย์สุจริตความเสียสละ ความอดทนขยันหมั่นเพียร ความมีระเบียบวินัย เป็นรากฐานสำคัญของการบริหารจัดการที่ดีขององค์กร ควบคู่ไปกับการปฏิบัติตามหลัก ขราวาสธรรม 4 โอวาทปาติโมกข์ สันติธรรม การยึดถือหลักความถูกต้องโปร่งใส ตรงไปตรงมา สามารถตรวจสอบได้ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร การกำหนดบทบาทโทษ การจัดทำงบประมาณแบบมีส่วนร่วม การจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใส การให้บริการสาธารณะที่มีคุณภาพ R = Role บทบาทหน้าที่ การสื่อสาร หมายถึง การยึดหลักการยอมรับผิดชอบหน้าที่ และพร้อมแก้ไขปรับปรุงงาน ผู้บริหาร: วางแผนงานรอบคอบ มอบหมายงานยุติธรรม แก้ไขปัญหารวดเร็ว รับฟังความคิดเห็น พร้อมแก้ไขปรับปรุงงาน บุคลากร: พัฒนาทักษะความสามารถในงานที่รับผิดชอบ ตรงต่อเวลา เรียนรู้พัฒนาการงานให้ดียิ่งขึ้น E = Effectiveness หลักประสิทธิผล หมายถึง การบริหารจัดการที่ดี โดยการให้มีการวางแผนอย่างรอบคอบ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดงาน การมีส่วนร่วมของชุมชน การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การปลูกฝังจิตสำนึกให้บุคลากรมียึดหลักประหยัด รู้จักใช้ทรัพยากรอย่างพอเหมาะ การต่อยอดผลงาน พัฒนาสิ่งที่ได้ทำแล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง สันโดษ 3 และหลักไตรสิกขา

การนำองค์ความรู้จากการวิจัยไปใช้

การนำองค์ความรู้ COMRE Model ไปใช้ได้จริง ผู้วิจัยจะดำเนินการให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยการนำไปใช้ในระดับโครงสร้าง มีกระบวนการ ดังนี้

1. C = Criteria หลักเกณฑ์ หรือ ระเบียบ นำไปใช้ได้โดยผู้บริหารจะต้องนำหลักนิติธรรมใช้หลักแนวทางในการบริหารงานให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์หรือระเบียบที่ถูกต้อง ปฏิบัติร่วมกันอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม การบริหารจัดการที่ดี ยึดหลักอคติ 4 ไตรสิกขา ร่วมบูรณาการในการบริหารจัดการองค์กรที่ดีนำมาแก้ไขปัญหามีภายในองค์กรโดยเฉพาะด้านการวางแผน (Planning)

2. O = Opportunity เปิดโอกาส นำไปใช้ได้โดยการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทั้งภายในและภายนอกองค์กร สร้างความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมตัดสินใจ เป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการที่ดี ตามหลักพระพุทธศาสนาใช้หลักสาราณียธรรม 6 และหลักอภิธานียธรรม ขาราวาสธรรม 4 พรหมวิหาร 4 ไตรสิกขาร่วมบูรณาการในการบริหารจัดการองค์กรที่ดีนำมาแก้ไขปัญหามีภายในองค์กรโดยเฉพาะด้านการประสานงาน (Co = Coordinating)

3. M = Merit คุณธรรม นำไปใช้ได้โดยสร้างองค์กรแห่งคุณธรรม วัฒนธรรมองค์กรที่ดีเป็นรากฐานสำคัญของการบริหารจัดการที่ดีขององค์กร ในการยึดถือและเชื่อมั่นในความถูกต้องดีงาม มีความซื่อสัตย์ สุจริตความเสียสละ ความอดทนขยันหมั่นเพียร ความมีระเบียบวินัย การยึดถือหลักความถูกต้องโปร่งใส ตรงไปตรงมา สามารถตรวจสอบได้ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร การกำหนดบทลงโทษ การจัดทำงานประมาณแบบมีส่วนร่วม การจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใส การให้บริการสาธารณะที่มีคุณภาพควบคู่ไปกับการปฏิบัติตามหลัก ขรราวาสธรรม 4 โอวาทปาติโมกข์ สันติธรรม ร่วมบูรณาการในการบริหารจัดการองค์กรที่ดีนำมาแก้ไขปัญหามีภายในองค์กรโดยเฉพาะด้านการจัดการงบประมาณ (Budgeting) ด้านการรายงาน (Report)

4. R = Role บทบาทหน้าที่ นำไปใช้ได้โดยยึดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบซึ่งมีความสำคัญในการจัดการด้านบุคลากร (Staffing) และด้านการควบคุมสั่งการ (Directing) ผู้บริหาร: วางแผนงานรอบคอบ มอบหมายงานยุติธรรม แก้ไขปัญหารวดเร็ว รับฟังความคิดเห็น พร้อมแก้ไขปรับปรุงงาน บุคลากร: พัฒนาทักษะความสามารถในงานที่รับผิดชอบ ตรงต่อเวลา เรียนรู้พัฒนาการงานให้ดียิ่งขึ้น

5. E = Effectiveness หลักประสิทธิผล นำไปใช้ได้โดยหลักความคุ้มค่า การให้มีการวางแผนอย่างรอบคอบ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดงาน การมีส่วนร่วมของชุมชน การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การปลูกฝังจิตสำนึกให้บุคลากรมียึดหลักประหยัด รู้จักใช้ทรัพยากรอย่างพอเหมาะ การต่อยอดผลงาน พัฒนาสิ่งที่ได้ทำแล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง สันโดษ 3 และหลักไตรสิกขา ร่วมบูรณาการในการบริหารจัดการองค์กรที่ดีนำมาแก้ไขปัญหามีภายในองค์กรโดยเฉพาะด้านการจัดองค์กร (Organizing)

6. เผยแผ่องค์ความรู้พุทธวิธีเพื่อส่งเสริมองค์กรที่ดีให้กับทั้งออนไลน์ และแหล่งค้นหาข้อมูลห้องสมุดต่าง ๆ เพื่อนักเรียน นักศึกษา ครู คณาจารย์มหาวิทยาลัยตามหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจนำข้อมูลไปปรับใช้และต่อยอดการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้สรุปได้ว่า 1) สภาพปัญหาการบริหารจัดการองค์กรที่ดีของเทศบาลในจังหวัดตรัง พบว่าการวางแผน เช่น การทำงานโดยไม่วางแผน การจัดองค์กร เช่น รูปแบบบริการที่รวดเร็ว โปร่งใส ยึดกฎหมาย การจัดบุคลากร เช่น บทบาทหน้าที่ การรับผิดชอบ เสียสละ ทำงานเป็นทีม มอบหมายงานไม่ตรงตำแหน่ง ด้านการควบคุมสั่งการ เช่น การเปลี่ยนผู้บริหารระดับประเทศ ด้านการประสานงาน เช่น การมีส่วนร่วม การรายงาน เช่น ระบบการติดตาม การจัดงบประมาณ เช่น ความคุ้มค่า 2) องค์ประกอบพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการองค์กรที่ดีของเทศบาลในจังหวัดตรัง พบว่า 2.1) หลักสัปปริสธรรม ซึ่งสอดคล้องกับอริยสัจ 4 ทางสายกลาง และพรหมวิหาร 4 และ 2.2) หลักธรรมาภิบาล ซึ่งสอดคล้องกับอคติ 4 ขรราวาสธรรม 4 สาราณียธรรม 6 และอภิธานียธรรม 3) องค์ความรู้เกี่ยวกับพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการองค์กรที่ดีของเทศบาลในจังหวัดตรัง มีขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 3.1) C = Criteria หลักเกณฑ์ หรือ ระเบียบ ยึดหลักอคติ 4 ไตรสิกขา 3.2) O = Opportunity เปิดโอกาส ใช้หลักสาราณียธรรม 6 และหลักอภิธานียธรรม ขรราวาสธรรม 4 พรหมวิหาร 4 ไตรสิกขา 3.3) M = Merit คุณธรรม การปฏิบัติตามหลัก ขรราวาสธรรม 4 โอวาทปาติโมกข์

สันติธรรม 3.4) R = Role บทบาทหน้าที่ 3.5) E = Effectiveness หลักประสิทธิผล สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง สันโดษ 3 และหลักไตรสิกขา ข้อเสนอแนะศึกษาวิจัยครั้งต่อไปในประเด็นดังต่อไปนี้ 1) การบูรณาการหลักพุทธวิธี เพื่อส่งเสริมส่งเสริมการบริหารจัดการองค์กรที่ดีของเทศบาลในจังหวัดตรัง 2) การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรังตามหลักพัฒนาเชิงพุทธศาสตร์ และ 3) การสร้างกลยุทธ์การบริหารจัดการที่ดีตามหลักพุทธศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

- จิรพรรณ บุญสิงห์. (2563). แนวทางการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เชียงพุทธ. วารสารการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น, 22(2), 1-20.
- จรี วิจิตรวาทการ. (2560). หลักธรรมาภิบาลกับการดำเนินงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. เรียกใช้เมื่อ 8 กันยายน 2565 จาก <https://thaipublica.org/2016/01/corruption-perceptions-index-2015-thailand/>
- ชไมพร กิติ และคณะ. (2565). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี. วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร, 5(2), 48-60.
- ธีรวิทย์ ทองนอก. (2561). การบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการของเทศบาลเมืองหนองปรือ จังหวัดชลบุรี. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูธรรมจริยชาติ พุทธกรกิจโต และคณะ. (2566). พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี. วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ, 6(3), 9-10.
- พระนพสิทธิ์ สุทธิจิตโต. (2562). กระบวนการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลเชิงพุทธขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเอื้อม อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 7(4), 1008.
- พระเมธาวิณัยรส (สุเทพ พุทธจรรยา) และคณะ. (2566). การบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไข. วารสารวิจัยวิชาการ, 6(1), 289-302.
- พระอรณพ อคฺคปญฺโญ (ไวยวรรณ์). (2564). การบริหารงานตามหลักพุทธธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิเชฐ ทังโต. (2562). แนวทางการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เชียงพุทธ 3 ประการ: บูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับหลักธรรมาภิบาล. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 12(1), 1-18.
- วารินทร์ จันทรัตน์. (2564). พุทธวิธีเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 10(5), 328-329.
- อนันต์ วงศ์ศรี. (2562). การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลอำแพง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร. วารสารการบริหารรัฐประศาสนศาสตร์, 37(2), 109-128.
- Gulick, L. H. (1984). The development of administration as a science. American Political Science Review, 30(1), 127-135.